

ХУДОЖНЯ ТВОРЧІСТЬ МАРТИ ПІТЧУК: АНАЛІЗ У ДОВОЄННОМУ Й ВОЄННОМУ ВЕКТОРАХ

Долеско Світлана Валеріївна

ORCID ID: 0000-0001-6702-5606

Магістр мистецтвознавства, старший викладач

кафедри мистецтвознавчої експертизи

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Україна

Ткачук Ніна Юхимівна

здобувач вищої освіти кафедри мистецтвознавчої експертизи

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Україна

Пархоменко Ніна Володимирівна

Кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Україна

Творчий доробок Марти Пітчук посідає чільне місце в мистецькому середовищі сучасної України, вирізняючись високим рівнем художньої майстерності та самобутності. Із огляду на актуальність культурно-мистецьких практик для українського суспільства в часи війни, що розпочалась у 2022 році, живопис Марти Пітчук відіграє роль ефективного інструменту в цій сфері, оскільки є реакцією художниці на дані події.

Мисткиня працює в жанрі олійного станкового й монументального живопису та муралу, веде активну виставкову й громадську діяльність [1]. Роботи Марти Пітчук зберігаються в численних приватних колекціях в Україні та за її межами. Підґрунтям для творчих пошуків та формування авторського стилю мисткині стали знання з українського декоративно-прикладного мистецтва й здобута фахова освіта художника з монументально-декоративного живопису в Косівському інституті прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв (2014 р.), і художника-ілюстратора в Українській академії друкарства (2015 р.).

Головною віссю творчого доробку Марти Пітчук з 2014 р. є серія «Мотанка». Дану серію як пріоритетну необхідно розглянути детально, оскільки саме на її прикладі помітними є трансформація творчості художниці, яку доцільно поділити на 2 періоди: перший – від започаткування серії в 2014 р. й до початку повномасштабної війни Росії проти України; другий – із 24 лютого 2022 р. до початку 2023 р. (час написання даного матеріалу). У серії «Мотанка» уособлено зацікавлення художниці українською історією, народним мистецтвом, фольклором, антропологією. При роботі над кожним новим образом художниці звертається до теоретичних напрацювань вітчизняних науковців з української міфології [2] та історії костюма [5].

Зокрема, в роботі «Мотанка. Українська обрядова лялька. Тернопільщина» (Рис. 1) жіноча постать зображена в керсетці, типовій для цього регіону. А в правій руці тримає веретено – сакральний предмет для українців, що використовувався не лише як інструмент в рукоділлі, а й в народній магії та медицині, овіяний легендами про зв'язок між світами.

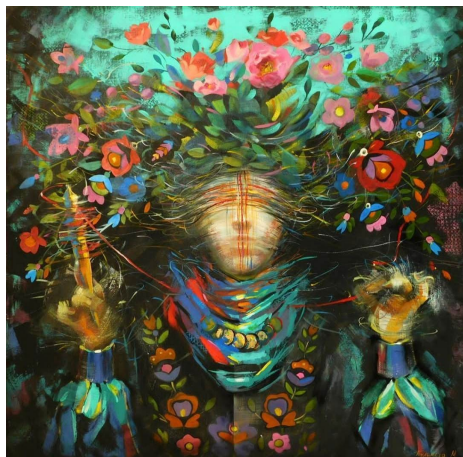

Рис. 1. Марта Пітчук «Мотанка. Українська обрядова лялька. Тернопільщина» (полотно, олія; 100х100 см, 2017 рік) [4]

Отримані знання Марта Пітчук транслює в художніх творах, зазначаючи при цьому: «На моїх картинах ви можете побачити давно забуті, незвичні елементи українського строю. Я досліджую етнічні регіони України, намагаючись знайти в них щось особливе, неповторне. Цінністю і місією моїх картин, я вважаю, є те, що вони транслюють енергію і силу української жінки, яка надихає і спонукає глядача захоплюватися власним корінням» [3].

При аналізі художніх творів серії «Мотанка», нами відзначено, що всі твори, приналежні до обох вищезазначених періодів, вирізняються монументальною декоративністю, тлом темного (переважно, чорного) кольору, та яскравою гамою кольорів, де значна увага художниці приділяється рожевому й жовтому кольорам. Даний барвистий колорит уособлює життєрадісність українського світогляду й народного мистецтва в цілому. Щодо народної ляльки, або ж, ляльки-мотанки як поширеного варіанту назви цього архаїчного магічного оберегу – художниця використовує її як таємничу мову, якою розмовляє зі світом, з поціновувачами своєї творчості.

Також творчій манері Марти Пітчук притаманне вкрай реалістичне зображення жіночих образів в традиційних строях етнорегіонів України й застосування циклічних мазків переважно по центру композиції, що імітує традиційний рух мотання ниток на обличчі ляльки-мотанки. Роботам обох періодів властивий і динамізм композиції – відсутність статичності тримає глядача в деякій емоційній напрузі, спонукаючи до роздумів суті побаченого. Зокрема, це стосується таких робіт, як «Мотанка в хустці. Закарпаття» (Рис. 2) й «Мотанка з крашанкою. Полтавщина».

Рис. 2. Марта Пітчук «Мотанка в хустці. Закарпаття» (полотно, олія; 60х55 см; 2019 рік) [4]

Однак, в художніх творах, що побачили світ після початку повномасштабної війни, бачимо значне посилення динамізму композиції – Березина-Мотанка значно частіше зображується в русі, вона сповнена трагізму. Передусім, це досягається не лише завдяки додаванню драматичних рис в жіночі образи, а й завдяки пріоритетному звучанню червоного кольору як символу вогню, болю й руйнувань – відгомону подій 2022 – 2023 років. Серед характерних творів даного періоду – «Мотанка. Маріуполь» (Рис. 3).

Рис. 3. Марта Пітчук «Мотанка. Маріуполь»
(полотно, олія; 130х100 см; 2022 рік) [4]

На прикладі роботи «Мотанка. Перемога. Київське Полісся» (Рис. 4) можна стверджувати, що Марта Пітчук художніми засобами транслює свої особисті та загальносуспільні переживання стосовно відстоювання на початку XXI століття Україною свого права на мирне й незалежне існування. Оскільки саме Поліський регіон значною мірою постраждав від російської навали, але вистояв та був звільнений навесні 2022 року.

Рис. 4. Марта Пітчук «Мотанка. Перемога. Київське Полісся»
(полотно, олія; 80х80 см; 2022 рік) [4]

Тож, в довоєнних творах Марти Пітчук вбачається акцент на етно-регіональній приналежності образів, тісному зв'язку з декоративно-прикладним мистецтвом і

фольклором. А роботам періоду війни притаманне зображення мотанок як реакції на трагічні події, трансляції в світ збірного образу України. Художні твори 2022 – початку 2023 рр. протягом даного періоду презентовано не лише в Україні, а й в Таїланді та США – вони розповідають світовій спільноті про трагізм ситуації в Україні, привертають увагу до війни. А українців спонукають задуматись про нерозривний зв'язок з рідною землею, її історією й культурою, слугують підказкою: для того, аби здобути перемогу, потрібно звернутись до свого сакрального коріння.

Список використаних джерел:

1. Виставка живопису Марти Пітчук "Мотанка". (б. д.). 0342.ua - Сайт міста Івано-Франківська. <https://www.0342.ua/afisha/8355/vistavka-zivopisu-marti-pitchuk-motanka>
2. Войтович, В. М. (2002). Українська міфологія. Либідь.
3. Марта Пітчук — «Місія моїх картин — надихати й спонукати глядача захоплюватися власним корінням». (2020, 20 листопада). Персона. <https://persona.org.ua/marta-pitchuk/>.
4. Марта Пітчук (Marta Pitchuk). (б. д.). Facebook. https://www.facebook.com/pitchukmarta/photos_by.
5. Ніколаєва, Т. (1996). Історія українського костюма. Либідь.